

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ และเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นมี 23 คน ประกอบด้วย บุคลากรเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน และผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพจากเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 12 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ผลการสัมภาษณ์บุคลากรเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ

จากผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุส่งผลดีต่อผู้สูงอายุ ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายประจำวันได้ทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะสังสรรค์ในเพื่อนกลุ่มวัยเดียวกัน ตลอดจนส่งผลให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในชุมชนในการเสนอแนะทางการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การจัดทำประชาคม การระดมความคิดเห็นต่างๆ เป็นต้นนอกจากสวัสดิการเบี้ยยังชีพ เทศบาลนครเชียงใหม่ยังมีการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกชุมชนในพื้นที่จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมร่วมกันทั้งงานพิธีสำคัญ รวมถึงงานเทศกาลต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งเป็นสมาคมปณิกสงเคราะห์สงเคราะห์ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันในลักษณะการให้ความช่วยเหลือครอบครัวของผู้สูงอายุที่เสียชีวิตมีการเก็บเงินค่าบำรุงเป็นรายเดือน ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เห็นว่า การจัดสรรงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่เพื่อการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ยังไม่เพียงพอ เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้การให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง

สำหรับกระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการทำประชาคมเพื่อจัดลำดับของผู้ที่มีฐานะยากจนหรือครอบครัวที่ยังไม่มีผู้ได้รับเบี้ยยังชีพให้ได้รับสิทธิก่อนเพื่อเป็นการกระจายความเท่าเทียม เมื่อได้ลำดับของผู้มีสิทธิรับเบี้ยจากการทำประชาคมแล้วจะมีการประกาศรายชื่อไว้ ณ สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นเวลา 15 วันหากไม่มีผู้ใดคัดค้านจะถือว่ารายชื่อตามประกาศมีผลนับตั้งแต่นั้น แต่ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมในการประชาคมเป็นไปในลักษณะของการยัดเยียดข้างมากทำให้ในบางครั้งเกิดปัญหาในการจัดเรียงลำดับผู้มีสิทธิเมื่อผู้สูงอายุมีระดับของความยากจนใกล้เคียงกัน

การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ที่ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพอย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น ด้านการตรวจสอบคุณสมบัติของ ผู้สูงอายุที่ได้รับคัดเลือกได้รับเบี้ยยังชีพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การติดตามประเมินผลการจ่ายเบี้ยยังชีพ การตรวจสอบคุณสมบัติได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติที่มาจาก ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ พนักงานเทศบาลเท่านั้น

ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ เทศบาลนคร มีการดำเนินการส่งหนังสือแจ้งไปยังผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปี แจ้งประธานชุมชนประกาศเสียงตามสาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับทราบอย่างทั่วถึง อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางรายการสื่อสถานีวิทยุคลื่นกระจายเสียงชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลฯ อีกด้วย ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมพื้นที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันความสามารถของเทศบาลนครเชียงใหม่ในการให้บริการด้านการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ได้อย่างทั่วถึง และครอบคลุม ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ตลอดจนประชากรในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก จึงส่งผลให้การให้บริการเบี้ยยังชีพยังไม่ทั่วถึง และเพียงพอ

สำหรับความเหมาะสมของ จำนวนเงินเดือนละ 500 บาท ที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุแต่ละเดือน เจ้าหน้าที่ที่ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่า จำนวนเงินเดือนละ 500 บาท ที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุมีความเหมาะสมในเรื่องของงบประมาณ แต่สำหรับผู้สูงอายุแล้วจำนวนเงินเดือนละ 500 บาท ที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุแทบจะไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น ซึ่งอาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาด้านค่าครองชีพให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ

ในประเด็นข้อจำกัดหรือปัญหาในการดำเนินการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ อันดับแรกคือ เรื่องงบประมาณที่มีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนซึ่งบางชุมชนยังมีปัญหาในการแจ้งข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง ครอบคลุมผู้สูงอายุในชุมชน ขาดการติดตามประเมินผล การดำเนินงานเรื่องเบี้ยยังชีพเป็นไปใน

ลักษณะการจ่ายแล้วก็จบกระบวนการแต่ก็จะไม่มีการติดตามประเมินผลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไข ปัญหาต่อไปข้างหน้า เป็นต้น

สำหรับแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของ เทศบาลนครเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เสนอแนะว่า ควรมีการจัดระบบการลงทะเบียนให้แก่ผู้สูงอายุให้ชัดเจน เหมาะสมกับจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละ ชุมชน อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง มีศูนย์จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประจำชุมชน และมีการติดต่อ ประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในเทศบาลและหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธาน กลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีความชัดเจนและทั่วถึง

และแนวทางอื่นๆ คือ ควรมีการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะไร้ที่พึ่งพิง มี การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกรรมกรรมประกันชีวิตแบบบำนาญ มีการจัดตั้งกองทุนเงิน กู้ยืมสำหรับให้บริการผู้สูงอายุ เป็นต้น

5.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ถึงบทบาทหรือการสนับสนุน ช่วยเหลือการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มี บทบาทโดยรวมดำเนินการจัดทำประชาสังคมในชุมชนกับเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อร่วมกัน พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ได้ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยเข้าไปปรับเงินเบี้ยยังชีพ ให้กับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางมารับได้ด้วยตนเอง การนำข่าวสารต่างๆ ไปประชาสัมพันธ์ใน ชุมชน ตลอดจนนำความต้องการ ปัญหา ความคิดเห็นของผู้สูงอายุไปนำเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ให้พิจารณาและช่วยเหลือผู้สูงอายุต่อไป

ความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำ ชุมชนที่ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่า การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนคร เชียงใหม่ ถือเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง เงินจำนวน 500 บาท ต่อเดือนที่จ่ายให้ ผู้สูงอายุสามารถนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ แต่อาจจะไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ ตลอดเดือน

ความคิดเห็นต่อข้อจำกัดหรือปัญหาในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของ เทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่า งบประมาณที่จัดสรรให้แต่ผู้สูงอายุในแต่ละเดือน มีน้อยเกินไป ไม่มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เข้าพบปะ เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เพื่อติดตามความเป็นอยู่ ของผู้สูงอายุ ระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุล่าช้า ยุ่งยาก เจ้าหน้าที่ดูแล

รับผิดชอบงานด้านเบี้ยยังชีพของเทศบาลมีน้อย ไม่มีโครงการที่ให้การสนับสนุนการมีรายได้เสริมแก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ และยังไม่สามารถคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพได้อย่างทั่วถึง

กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนหนึ่งไม่แน่ใจว่า กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่มีความโปร่งใส เป็นธรรมหรือไม่ ขณะที่ผู้นำชุมชนอีกส่วนหนึ่ง มีความคิดเห็น กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ ยังไม่มีความเป็นธรรม เพราะผู้นำชุมชนบางชุมชนก็จะช่วยเหลือ อำนาจความสะดวกให้ญาติพี่น้อง คนคุ้นเคยของตนเองให้ได้รับเบี้ยยังชีพ

ความสามารถในการให้บริการด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ยังไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เนื่องด้วยเทศบาลนครเชียงใหม่มีประชากรมาก งบประมาณที่จัดสรรมาช่วยผู้สูงอายุมีจำกัด จึงต้องมีการคัดเลือก จัดสรรให้ผู้สูงอายุเพียงบางส่วน อีกทั้งจำนวนเงินเดือนละ 500 บาท ที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุแต่ละเดือน ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่า ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ในด้านการจัดทำประชาคมหมู่บ้านเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์ มีความมั่นใจว่า การจัดทำประชาคมหมู่บ้านเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ไม่มีปัญหาเรื่องการทุจริต ความไม่โปร่งใสอย่างแน่นอน เนื่องจากกระบวนการจัดทำประชาคมถือเสียงส่วนใหญ่ในชุมชน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคนในคนหนึ่ง ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

สำหรับแนวทางการปรับปรุง การพัฒนาในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำชุมชนเสนอแนะว่า ทางเทศบาลควรจัดส่งทีมงานลงพื้นที่ ตรวจสอบความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเป็นประจำ ปรับค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุรายเดือน เดือนละ 500 บาท เป็น 1,500 – 3,000 บาท ตามสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแต่ละคน เร่งดำเนินการขยายการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ลดขั้นตอนการทำงานที่ล่าช้า ยุ่งยากลง และมีการฟื้นฟูและพัฒนาในด้านอื่นๆ พร้อมกันไปด้วย เช่น การพัฒนา ส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ เป็นต้น

และข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ ผู้นำชุมชนเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวด้วยการให้ความรู้ในการดูแล สนับสนุนปัจจัยในการดำรงชีพ และการประกอบอาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ในชุมชนเช่นกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และภาคเอกชน จัดทำเป็นบ้านพักหลังเล็ก ๆ ในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุที่มีความเดือดร้อน

ขาดที่พึ่งพิง มีบริการดูแลผู้สูงอายุให้ที่บ้านเป็นครั้งคราวโดยใช้อาสาสมัครที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว เป็นต้น

5.1.3 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากเทศบาลนครเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่า เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับช่วยและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้นำเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ซื้ออาหาร จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น และมีความต้องการให้มีการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุแบบนี้ต่อไป เพราะเป็นสวัสดิการที่ดี ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

สำหรับอุปสรรค หรือปัญหาในการเข้ามารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้สูงอายุบางคนอ่านหนังสือไม่ได้ จึงไม่สามารถอ่านเอกสารหรือข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เทศบาลประกาศ หรือชี้แจงเกี่ยวกับการรับเบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ผู้สูงอายุบางราย มีอายุมากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงไม่สามารถเดินทางมารับบริการเบี้ยยังชีพด้วยตนเองได้ ขณะเดียวกันผู้สูงอายุก็เห็นว่า การทำงานจ่ายเบี้ยยังชีพของเทศบาลเป็นแบบตั้งรับ คอยแต่ให้ผู้รับบริการมารับบริการเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีการลงพื้นที่ เข้าพบปะ เยี่ยมความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง จึงทำให้ไม่ทราบความเป็นอยู่ ความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

ความคิดเห็นต่อกระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า กระบวนการคัดสรรของเทศบาลมีความเหมาะสมดีแล้ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ขณะที่ผู้สูงอายุบางรายมีความคิดเห็นว่า กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุยังไม่เหมาะสม เพราะเทศบาลฯ ไม่ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ ตรวจสอบความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ที่ยื่นเอกสารขอรับเบี้ยยังชีพ และมีผู้สูงอายุบางรายมีความเป็นอยู่ที่ดี มีญาติพี่น้อง ลูกหลานคอยดูแลตลอดกับได้รับเบี้ยยังชีพด้วย ซึ่งควรมีการตรวจสอบให้ดีมากกว่านี้

สำหรับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลนครเชียงใหม่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้นำชุมชน หรือประธานกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนจะเป็นผู้ไปรับข้อมูล ข่าวสารมาจากเทศบาลฯ และนำมาประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนอีกทอดหนึ่ง ซึ่งที่ผ่านมาก็ไม่มีปัญหาในการรับข้อมูล ข่าวสารจากเทศบาลเท่าไร เพราะมีตัวแทนคอยเข้าไปรับและมาเผยแพร่อยู่แล้ว

ความคิดเห็นต่อจำนวนเงินเบี้ยยังชีพ เดือนละ 500 บาท ที่เทศบาลนครเชียงใหม่จ่ายให้แก่แต่ละเดือน ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท เพียงพอกับการดำรงชีพ แต่ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด ออกออม อีกส่วนหนึ่งเห็นว่า ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพแต่ละเดือน ซึ่งทางเทศบาลควรมีการพิจารณาเพิ่มหรือปรับใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุแต่ละคน

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนอื่นๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือ ควรจัดให้มีสวัสดิการด้านอื่นเพิ่มเติมด้วย เช่น การฝึกอบรมอาชีพเสริมที่ทำงานอยู่กับบ้าน การเดินทางด้วยรถสาธารณะฟรี การได้รับตรวจสอบสุขภาพฟรีถึงบ้าน เป็นต้น

สำหรับแนวทางการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้สูงอายุเสนอแนะว่าควรปรับค่าเบี้ยยังชีพให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุแต่ละคน ควรเปลี่ยนการทำงานแบบตั้งรับมาลงพื้นที่เข้าพบปะ เยี่ยมเยือนผู้สูงอายุถึงบ้าน การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ควรมีเกณฑ์การพิจารณาที่ยืดหยุ่น เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ครั้งนี้ จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเด็นแรก ด้านการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจ่ายเบี้ยยังชีพทั้งจากส่วนกลางและงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่ ยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ ไม่สอดคล้อง เหมาะสมกับค่าครองชีพ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ จึงมีผลให้การจัดสรรเบี้ยยังชีพที่เป็นอยู่ยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง เพราะยังมีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่ตกหล่นและไม่ได้รับการจัดสรรเบี้ยยังชีพต่างๆ ที่ควรจะเป็นผู้ได้รับ ขณะเดียวกันคนในชุมชนต่างตระหนักว่า คนที่ได้รับเบี้ยยังชีพไม่ควรจะได้รับเนื่องจากไม่ได้ยากจนจริง เช่น ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนรายหนึ่ง มีความคิดเห็นว่า บางชุมชนไม่มีผู้เหมาะสมที่จะได้รับเบี้ยยังชีพ เพราะฐานะเศรษฐกิจไม่ถือว่ายากจน คนในครอบครัวยังดูแลผู้สูงอายุได้ ไม่มีการทอดทิ้งผู้สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบกับอีกชุมชนหนึ่งที่ยากจนกว่า ดังนั้นบางชุมชน ผู้สูงอายุที่ได้เบี้ยยังชีพจึงไม่ใช่คนจน ดังนั้นการจ่ายเบี้ยยังชีพที่เหมาะสม เป็นธรรมที่แท้จริง ควรพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่ยากจน ไร้ที่พึ่งพิง ขาดคนดูแลและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มลฤดี ศรีสุข (2545) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ที่ได้ประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุไม่ครอบคลุม ทั้งถึง และเป็นธรรมกับจำนวนผู้สูงอายุที่เดือดร้อน ยากไร้ที่แท้จริง

ประเด็นที่สอง ระบบการคัดเลือกผู้สูงอายุได้รับบริการเบี้ยยังชีพ ถึงแม้จะมีระบบการจัดทำประชาคม แต่ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมตรวจสอบ พิจารณาทุกขั้นตอน ดังเช่นผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพในปัจจุบัน ยังไม่รูปธรรม อาทิเช่น ด้านการตรวจสอบคุณสมบัติของ ผู้อายุที่ได้รับคัดเลือกได้รับเบี้ยยังชีพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การติดตามประเมินผลการจ่ายเบี้ยยังชีพ การตรวจสอบคุณสมบัติได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติที่มาจาก ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ พนักงานเทศบาลเท่านั้น นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ครอบครัวและเครือข่าย คนในชุมชน ประกอบกับกลไกการดำเนินงานยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ จึงทำให้บริการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุไม่ใช่บริการสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนจริงๆ ขณะเดียวกันสภาพการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่เกณฑ์หรือคุณสมบัติการคัดเลือกผู้สูงอายุยังคงเหมือนเดิม ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องโครงการการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า เกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพมีคุณสมบัติไม่ตรงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ยังมีผู้สูงอายุที่เป็นเครือข่ายกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านได้รับเบี้ยยังชีพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นลินี โละชิงชัยฤทธิ์ (2549) ที่ทำการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังไม่มีความเป็นธรรม ซึ่งประเด็นปัญหา การพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังไม่มีความเป็นธรรม วิเคราะห์ได้ว่า ในปัจจุบันระบบการพิจารณายังถือเสียงส่วนใหญ่จากชุมชน ผู้นำชุมชนในการคัดเลือกผู้สูงอายุ ยังเป็นแบบระบบอุปถัมภ์ เนื่องด้วยผู้นำชุมชนบางรายมักจะอำนวยความสะดวกให้กับเครือข่าย คนคุ้นเคย จึงมีผลให้ระบบการพิจารณาเบี้ยยังชีพยังไม่เป็นธรรม นอกจากนี้บางชุมชนมีผู้สูงอายุที่มีรายได้พอเลี้ยงชีพ มีคนดูแล และมีความเป็นอยู่ที่ดี ก็ได้รับเบี้ยยังชีพด้วย จึงถูกมองว่า การพิจารณาจ่ายเบี้ยยังชีพนั้นยังไม่เหมาะสม หรือไม่มีความเป็นธรรม เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง ขาดคนดูแล หรือดูแลตนเองไม่ได้ ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ แต่กลับได้รับเงินเบี้ยยังชีพที่เท่ากัน คือ 500 บาทต่อเดือน ซึ่งระบบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพในปัจจุบันยังคงถือเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพที่เท่ากันอยู่ คือ 500 บาทต่อเดือน ยังถูกมองว่า ไม่เหมาะสมด้วย

เช่นกัน ซึ่งผลจากการศึกษาทั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ ก็มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ควรจ่ายตามลักษณะความเป็นอยู่ ความเดือนร้อนของผู้สูงอายุแต่ละคน โดยผู้สูงอายุที่เดือนร้อนขาดคนดูแล ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ควรจ่ายให้เดือนละประมาณ 1,500 – 3,000 บาท สำหรับผู้สูงอายุที่พอช่วยเหลือตนเองได้ มีลูกหลานคอยดูแล ก็ควรจ่ายในระดับที่ลดลงมา จึงจะกล่าวได้ว่า ระบบการพิจารณาจ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุมีความเหมาะสม เป็นธรรมได้ นอกจากนี้ประเด็นปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่นั้น เนื่องด้วยสังคมไทยเป็นสังคมเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว เครือญาติ และภายในชุมชนเดียวกันถูกมองเป็นเรื่องที่ดี ไม่ผิดศีลธรรม จนมองเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว เมื่อเชื่อมโยงกับการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งกระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ถือเป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะต้องดำเนินการในขั้นตอนแรก ในการคัดเลือกผู้สูงอายุ ซึ่งในกระบวนการนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ จากผลการศึกษาก็ได้ค้นพบว่า ผู้นำบางชุมชนเอื้ออำนาจ หรือช่วยเหลือให้เครือญาติ คนใกล้ชิดหรือคนคุ้นเคยให้ได้รับเบี้ยยังชีพด้วย ดังนั้นประเด็นปัญหานี้ผู้ศึกษาเห็นว่า กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุ ควรมีการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนให้มีคณะกรรมการที่มาจากหลายฝ่าย อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ตลอดจนประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณา ร่วมคัดเลือกผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพด้วย เพื่อความเป็นธรรม และโปร่งใส

ประเด็นที่สาม การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อระบบบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บริบทการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่ได้ให้โอกาส ไม่คำนึงถึงความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ไม่มีการประเมินนโยบาย บริการที่จัดให้กับผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบชัดเจน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเป็นเพียงการมารับฟัง รับทราบ เข้าประชุมประชาคมว่ารัฐจะจัดบริการเบี้ยยังชีพมายังหมู่บ้านเมื่อไร ได้กี่คน ซึ่งเป็นการให้บริการสวัสดิการที่ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้รับบริการมากกว่าเป็นผู้ร่วมจัดบริการ อีกทั้งผู้ศึกษามองว่าระบบบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนแต่อย่างใด สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจึงเป็นบริการที่เร่งรัด เร่งรีบ เพื่อให้ได้รายชื่อผู้สูงอายุไปรับบริการ และผู้สูงอายุต่างก็คาดหวังว่าตนจะได้รับประโยชน์อะไรจากรัฐบ้าง ซึ่งผู้ศึกษามองว่า ยังเป็นการให้บริการที่ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และภาครัฐยังเป็นผู้กำหนดบริการมากกว่าจะเป็นแบบการกระจายอำนาจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ที่ทำการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุขาดกลไกการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ชัดเจน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นลินี โล่ชิงชัยฤทธิ์ (2549) ที่ทำการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ยังขาดการมีส่วนร่วมของ

ประชุมชน ชุมชนอย่างทั่วถึง กล่าวได้ว่า การดำเนินงานจ่ายเบี้ยยังชีพทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้น ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังเป็นประเด็นที่ยังคงมีอยู่ การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ยังไม่เห็นผลในเชิงรูปธรรม เนื่องจาก การดำเนินงานจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนั้น ยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในด้านอัตราค่าจ้างที่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเพียง 3 คน การประสานงานเพื่อทำงานร่วมกันชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละปีงบประมาณมี น้อยมากหรือ ไม่มีเลย ดังนั้นจึงส่งผลให้การทำงานต่างคนต่างทำ ทางเทศบาลก็ไม่สามารถจัดส่ง เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ทำงานร่วมกันชุมชนได้ ขณะที่การทำงานในส่วนของเทศบาลก็มักจะดำเนินการ กันเอง หรือ ไม่มีมีเพียงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ร่วมกันพิจารณาข้อระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ จึงมีผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย มีน้อยมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้ ประเด็นปัญหานี้ยังคงมีอยู่

ประเด็นที่สี่ ความยั่งยืนของระบบการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังไม่สามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปสู่การพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ และความเข้มแข็งของผู้สูงอายุใน ระยะยาวได้ เนื่องจากบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุเป็นการจัดบริการเฉพาะหน้า ที่มุ่งเน้นให้รายได้แก่ ผู้สูงอายุ เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แต่บริการเชิงพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งด้าน สุขภาพร่างกายและจิตใจ ยังถูกละเลยหรือมีน้อยมาก ขณะที่ภาครัฐยังมีความเชื่อที่ว่า การพัฒนา สวัสดิการผู้สูงอายุต้องใช้งบประมาณเป็นหลัก ขณะที่ผู้สูงอายุใช้ความสุขทางใจวัดคุณภาพชีวิต ของตนเอง แต่รัฐใช้ค่าของเงินที่จัดลงไปวัดว่าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้น นอกจากนี้ก็กล่าวได้ว่าการ ดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานด้าน ความคิดและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในปัจจุบันและในอนาคต บริการเบี้ยยังชีพยัง ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ยากจนไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ประเด็นที่ห้า ศักยภาพและความสามารถของเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งแยกเป็นศักยภาพ ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ปัจจุบันยังมีอัตราค่าจ้างไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ประกอบ กับไม่สามารถจัดส่งเจ้าหน้าที่ทำงานลงพื้นที่ สำรวจความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุได้ ดังนั้นระบบการ ทำงานด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจึงเป็นแบบตั้งรับมากกว่าเชิงรุก นอกจากนี้เนื่องด้วยพื้นที่ รับผิดชอบของเทศบาลมีประชากรจำนวนผู้สูงอายุจำนวนมาก ขณะที่งบประมาณมีจำกัด จึงส่งผล ให้การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงในพื้นที่ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นลินี โล่ชิงชัยฤทธิ์ (2549) ที่ทำการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ เทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ ประเด็นปัญหาที่ห้านี้ กล่าวได้ว่า เนื่องด้วยภาระงานในด้านต่างๆ เทศบาลมีอยู่จำนวนมาก

การจัดสรรอัตรากำลัง จึงไม่สามารถจัดสรรได้อย่างเหมาะสมกับภาระงาน ขณะทำงานด้านการจัดสรร เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้รับการถ่ายโอนจากส่วนกลางมาให้ โดยไม่พิจารณาถึงความพร้อมด้านงบประมาณ อัตรากำลังของเทศบาลนครเชียงใหม่ จึงมีผลให้การรองรับงานถ่ายโอนจากส่วนกลางมา จึงยังคงประสบปัญหา ซึ่งมีผลให้การดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุมีความล่าช้า เทศบาลไม่สามารถดำเนินการเชิงรุกได้ และปัจจุบันยังคงเน้นการทำงานแบบตั้งรับเป็นหลักอยู่

หากพิจารณาจากแนวนโยบายเริ่มแรกที่มีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางมาให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งเริ่มแรกการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นภาระหน้าที่ของสำนักงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่มีความพร้อมทั้งในด้านอัตรากำลัง ความชำนาญการในการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนโครงสร้างการบริหารองค์กร เมื่อเกิดแนวคิดการกระจายอำนาจมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาระงานด้านสังคมสงเคราะห์ถือเป็นภารกิจหนึ่งที่ถูกถ่ายโอนมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวขาดการพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านอัตรากำลัง และโครงสร้างหน่วยงาน ดังนั้นเมื่อเทศบาลนครเชียงใหม่ได้รับมาดำเนินการจึงเกิดปัญหา ความล่าช้าในการดำเนินงาน อีกทั้งด้วยภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความจำเป็นในการพัฒนาช่วยเหลือด้านต่างๆ ของเทศบาลก็เพิ่มขึ้นในทุกๆ ด้านเช่นกัน ดังนั้นความจำเป็นในการพัฒนา ปรับปรุงด้านศักยภาพและความพร้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่ ก็ถือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีผู้บริหารมืออาชีพ ที่มีประสบการณ์ ความพร้อม ความสามารถในการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้และพัฒนาหน่วยงานระดับเทศบาลนครเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพ และมีความพร้อมในการดำเนินงานพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกจากนี้สรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นลินี โล่ชิงชัยฤทธิ์ (2549) วิเคราะห์ได้ว่า การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเชียงใหม่ ยังมีปัญหาอยู่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการให้ความสำคัญของผู้บริหารยังมีน้อย โดยที่ผ่านมาผู้บริหารของเทศบาลนครเชียงใหม่มักจะให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น เช่น การพัฒนาแหล่งสาธารณูปโภค/โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พนักงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่รับผิดชอบด้านงานจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า มีอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติ และขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติงานจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ถูกต้อง ขณะเดียวกันในภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ยังพบว่า ยังไม่มีความเข้มแข็ง เคยชินแต่เป็นฝ่ายรับบริการเพียงอย่างเดียว จึงส่งผลให้ไม่ให้ความสำคัญใน

การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ยังคงมีปัญหาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นที่หก กลไกการควบคุม ติดตามผล เนื่องด้วยการให้บริการของเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแบบตั้งรับเป็นหลัก จึงส่งผลให้การดำเนินงานควบคุม ติดตามผล ประเมินผลการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ผ่านมาไม่เคยมี จึงส่งผลให้เทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่รับรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ ตลอดจนขาดการทำความเข้าใจกับชุมชนและตัวผู้สูงอายุอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ จึงมีผลให้การดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุจึงเป็นเพียงการจัดการตามขั้นตอนแบบราชการ ทำให้ผู้สูงอายุ ครอบครัวยุ และชุมชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมจัดการ หรือปรับปรุงระบบการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุให้ดีกว่าเดิม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ที่ทำการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ระบบการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ขาดระบบการตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ชัดเจน ส่งผลให้การให้บริการไม่ครอบคลุม ทัวถึง และเป็นธรรมกับจำนวนผู้สูงอายุที่เดือดร้อน

จากประเด็นปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ค้นพบดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นประเด็นปัญหาที่หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำมาพิจารณา ปรับปรุง หรือแก้ไขระบบการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ความสำคัญยิ่งคือ การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้กำหนดนโยบาย โครงการ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานทุกภาคส่วน ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่หลากหลาย ควบคู่กับการจ่ายเบี้ยยังชีพที่เหมาะสมด้วย จึงจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือ และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ค้นพบ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรเน้นระบบการคุ้มครองผู้สูงอายุระยะยาว ควรขยายและกระจายบริการสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้ผู้สูงอายุในชนบทให้ครอบคลุม กว้างขวางทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่ต้องทั่วถึง กระจายตัว โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดาร ยากลำบาก สำหรับเชิงคุณภาพควรปรับปรุง ลดข้อจำกัดในเชิงระเบียบ กฎเกณฑ์ อันเป็นอุปสรรคต่อผู้สูงอายุยากจน ด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการอย่างเสมอภาค
2. ควรส่งเสริมการจัดบริการพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบพหุลักษณะที่ครอบคลุมทั่วถึง ต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม สุขภาวะ ช่วงอายุ ปัญหาและความต้องการแต่ละวัย
3. ควรมีการพิจารณาทบทวนระบบการพิจารณาและกระบวนการจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเองและชุมชน เพื่อให้บริการถึงมือผู้ที่เดือดร้อนจำเป็นจริง ๆ เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์และเกิดความเป็นธรรม ในระยะยาว หากชุมชนท้องถิ่นและรัฐสามารถพัฒนาบริการอื่นๆหรือพัฒนาระบบสวัสดิการครบถ้วนและชุมชนที่เข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ทุกวัยยากเดือดร้อนในชนบทและครอบครัว ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายแล้ว บริการเบี้ยยังชีพก็อาจยกเลิกได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการพัฒนากลไกการดำเนินงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการทบทวน ปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน ภาระหน้าที่งาน ความพร้อมด้านกำลังคนของหน่วยงาน ให้สามารถทำงานเชิงรุก เข้าพบปะ เยี่ยมเยือนผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนสามารถระดมการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนมาแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง
2. กลไกการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ องค์กร เครือข่ายและคนในชุมชน ควรได้รับการทบทวนให้เป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การกำหนดประเด็นปัญหา การพิจารณาแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหา หรือการเฝ้าติดตามข้อมูล สถานการณ์ผู้สูงอายุในชุมชน โดยภาครัฐต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน ผู้ให้ความสะดวกในกลไกสนับสนุนต่าง ๆ มิใช่การสั่งการให้มีส่วนร่วมตามธรรมเนียมที่เคยเป็นมา ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในระดับพื้นฐานอย่างแท้จริง

3. ควรทบทวนการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลเบี้ยยังชีพใหม่ให้มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมสอดคล้องกับชุมชน ควรใช้สัดส่วนจากประชาชนทุกส่วนในชุมชนที่มีความหลากหลาย ทั้ง เพศ วัย อาชีพ เช่น ตัวแทนผู้อาวุโส ตัวแทนแม่บ้าน เยาวชน ตัวแทนครู พระ รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อร่วมกันปรับหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุใหม่ให้เป็นธรรม ทั้งถึงมากขึ้น

4. ควรมีปรับอัตราการจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่ยากลำบากเป็นอันดับแรก ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่มีปัญหาซับซ้อน มีความพิการ อยู่ลำพังคนเดียว ไร้ที่พึ่ง และอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารที่ยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐ

5. ควรชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับรู้ เพื่อร่วมกันระดมความช่วยเหลือของชุมชนให้เพิ่มความดูแลต่อผู้สูงอายุ เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนร่วมกันดูแลเอาใจใส่กันและกัน โดยมีหวังพึ่งหรือเฝ้ารอรับสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว

6. ควรสร้างกลไกการบริหารจัดการ ด้านการติดตามประเมินผลการทำงาน การมีระบบตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ชุมชน ตัวแทนประชาชนและตัวแทนกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานทุกขั้นตอน การจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

จากผลการศึกษาพบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ยังขาดการดำเนินงานในด้านการประเมินผล ติดตามผลการดำเนินงานจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเสนอแนะ ควรให้มีการศึกษาวิจัย ในประเด็นการประเมินผล หรือติดตามผลการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ความเข้มแข็งกลุ่ม เครือข่ายผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนว่าเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุงพัฒนาระบบการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพหรือสวัสดิการด้านอื่นๆ ให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น